

Зайцева-Калаур І. В.

*к.ю.н, доцент,
доцент кафедри цивільного права і процесу,
Західноукраїнський національний університет*

Мат'яш К. Г.

*студентка 2 курсу магістратури
юридичного факультету,
Західноукраїнський національний університет*

ІНФОРМАЦІЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

Запорукою перемоги у війні є застосування високоефективної та сучасної зброї. Більшість, висловлюючи таку думку або погоджуючись з нею, має на увазі використання різних видів військової техніки задля забезпечення оборони і наступу під час проведення військових операцій, що є логічним у час порушення територіальної цілісності України та масового бомбардування мирних українських міст.

На сучасному етапі ведення російсько-української війни не менш важливою зброєю є інформація. Ця зброя теж рятує життя, забезпечує організацію нашого життя у час воєнного стану, дозволяє сформувавши успішну тактику управління державою. До того ж ворог застосовує цю зброю проти народу України, набагато частіше ніж ракети та дрони. Головна відмінність - найуспішніша ракета, яка досягне своєї цілі - завдасть втрат інфраструктурі України, позбавить життя сотні людей, що невимовно жахливо, проте кожна дезінформація, в яку повірить народ України є якорем, який не просто зупиняє наближення перемоги України, а може призвести до повної поразки.

Згідно ст. 34 Конституції України кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір [1]. Законом України «Про інформацію» гарантується відкритість, доступність інформації, свобода обміну інформацією та свобода вираження поглядів і переконань [2]. Інформація – це основа безпечного та раціонального розвитку сучасного інформаційного суспільства. Більше того, національна безпека залежить від інформаційного компоненту по співвідношенню «частина-ціле». Таким чином, одним з головних завдань держави стає захист інформаційного простору та гарантування інформаційної безпеки [6]. Задля досягнення цієї мети у нинішніх умовах, необхідно ефективно реалізовувати три основні складові інформаційної безпеки: ефективний контроль інформаційного простору і забезпечення захисту своєї

інформації від ворожих дій; використання контролю над інформаційним простором для проведення інформаційних атак на противника; підвищення загальної ефективності збройних інформаційних функцій.

Для контролю інформаційного простору сьогодні в країні провадиться ряд заходів, серед першочергових – забезпечено ефективний комплексний механізм інформування населення.

В умовах війни людям вкрай важливо розуміти що відбувається в Україні, зокрема яка ситуація в зоні активних військових дій, становище України на міжнародній політичній арені (як і відомості про реакцію міжнародної спільноти на військові дії ворога, так і щодо наданої Україні підтримки). Нині є неприпустимим створення інформаційного вакууму та так званої «гри в мовчанку» державних органів та посадових осіб, оскільки це лише породить більше запитань, паніки та пошуку інформації з інших джерел. Такими джерелами може бути що завгодно, проте доволі часто першоджерелом безглузких та недостовірних тверджень є ворог і його ЗМІ - їх бачення цієї війни.

В інтересах психологічних операцій, все активніше і масштабніше, застосовуються електронні ЗМІ, а також мережа Інтернет. А оскільки діапазон використання мережі Інтернет є доволі широким, останній надає значні можливості для впливу на формування громадської думки, прийняття політичних, економічних та військових рішень, впливу на інформаційні ресурси противника та розповсюдження спеціально підготовленої інформації (дезінформації) [3].

За таких умов, потрібно розуміти, що боротьба з негативним впливом ЗМІ починається з кожної особистості, яка завдяки критичному мисленні, аналізуючи інформацію, задає собі питання:

- кого критикують та вихваляють;
- за що (дії, бездіяльність, політичну позицію, результати роботи);
- які епітети використовують відносно цієї особистості та її опонентів;
- які фактичні результати діяльності особистості, яку критикують чи вихваляють;
- співставлення отриманої інформації з інформацією, відомою раніше про цю особистість, яку надавав цей та інші інформаційні ресурси;
- хто є власником даного ресурсу (замовником інформації) та чому саме таке висвітлення інформації може бути йому вигідне? [4].

Прийняття дезінформації за істину може породити хаос, паніку, дискусії та конфлікти серед народу України та цілковиту анархію у відносно мирних областях. За таких умов варто зберігати холодний розум і критично оцінювати та перевіряти інформацію, яка надходить. Перш за все – виявляти довіру до

державних органів влади в Україні та брати за основу відомості, які поширюють вони.

Щоденні відеобрифінги, прямі трансляції вищих посадових осіб дозволяють швидко спростовувати основні недостовірні відомості, що закидають у інформаційний простір українців. До того ж такий спосіб подачі інформації є максимально з психологічної точки зору ефективним для збереження стабільного настрою народу, в країні якого триває війна.

Крім вищезазначеного варто додати, що наразі в найбільш поширених серед українців соціальних мережах та месенджерах створені офіційні сторінки органів місцевого самоврядування та місцевих адміністрацій, де поширюється інформація щодо їх функціонування в умовах війни. Представники влади на місцях - мери, очільники ОДА та обласних військових адміністрацій щодня виходять в ефір аби повідомити інформацію про ситуацію у конкретному регіоні, спростувати актуальну серед краян «дезінформацію», поділитись вирішеними проблемами, що існували та окреслити ситуації, що ще потребують вирішення. Така інформація є не менш необхідною людям, аніж новини з фронту.

Ще одним, не менш важливим, є питання блокування діяльності окремих організацій ЗМІ.

За умови пріоритетності національних інтересів, необхідності своєчасного вжиття заходів, адекватних характеру і масштабам загроз державні органи влади можуть вдаватись до непопулярних дій, які можна розцінювати втручанням у права людини та порушення законних гарантій функціонування організацій ЗМІ. Оскільки останні здатні служити різним цілям: бути засобом освічення людей, або ж виступати джерелом дезінформації, розпалюючи масову ворожнечу та недовіру, що є прямою загрозою національним інтересам країни, застосування санкцій до таких організацій ЗМІ є абсолютно виправданим.

Так, напередодні війни, Указом №43/2021 від 2 лютого 2021 року Президент України ввів у дію рішення РНБО «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» щодо Тараса Козака, народного депутата, а зокрема юридичних осіб, що належать йому на праві приватної власності – телеканалів NewsOne, 112 та ZIK [5].

Згідно ст. 2 Закону України «Про санкції» правовою підставою у даному випадку є дії суб'єктів, які створюють реальні та/або потенційні загрози національним інтересам, національній безпеці, суверенітету і територіальній цілісності України, сприяють терористичній діяльності [6].

Однак, навіть сьогодні, в умовах повномасштабної війни, суворі обмеження свободи слова, навіть заради захисту національної безпеки, Україна не впроваджує, оскільки здійснює свою діяльність на принципах верховенства

права та з метою створення умов, що забезпечать реалізацію основних прав і свобод людини, та прагне бути правовою державою навіть в таких умовах.

Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що в умовах війни, окрім військового фронту, існує ще й інформаційний, на якому перебуває кожен українець і атаки на нього ворог здійснює щосекунди, тому орієнтиром для українців повинні бути лише відомості з перевірених джерел, а кожна інформація повинна бути піддана критичному мисленню, аналізу та перевірці.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/254к/96-вр> (дата звернення: 17.02.2022)
2. Закон України «Про інформацію» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2657-12> (дата звернення: 11.03.2022)
3. Гриб Д.А. Принципи, методи і технології ведення збройної боротьби, управління силами і засобами в умовах активного інформаційного протиборства конфліктуючих сторін. *Наука і техніка Повітряних Збройних Сил України*. 2019. №1(34). С. 12-22.
4. Євченко І. М. Особливості психологічного маніпулювання ЗМІ свідомістю особистості 2020. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/32506/1/Yevchenko.pdf> (дата звернення: 11.03.2022)
5. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 лютого 2021 року «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)». Указ Президента України №43/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43/2021#Text> (дата звернення: 11.03.2022)
6. Закон України «Про санкції». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1644-18> (дата звернення: 11.03.2022)